

Yanlış Bilgiler, Algılar ve Yanıltmacalar!

Gün Zileli

05.03.2023

“Doğrucu Davut”luğun hiç gereği yok. Doğrular yanlışlardan çıkar. Yanlış yoksa, doğru da yoktur. Bu yüzden, yanlış olduğunu düşündüğümüz yargılara ya da yargılarımıza teşekkür borçluyuz. İnsanlar, yargı ve düşüncelerini, “acaba yanlış mı?” diye düşünmeden korkusuzca ortaya atabilmelidirler ki, doğrular görülebilsin. Ayrıca doğruların da mutlak değil, göreceli ve değişken olduğu unutulmamalıdır.

Geçen hafta, bu sütunlarda “Ademi Merkeziyet Hayat Kurtarır” başlıklı yazım yayınlanmıştı. Bu yazı, özellikle Facebook sayfamda Prens Sabahattin ve Bakunin ile ilgili bazı eleştiri ve itirazlara yol açtı. Bu yazımda, bunların belli başlılarını ele alıp tartışmak istiyorum. Ayrıca, yazının sonunda, ordunun deprem alanlarına neden sevk edilmediğine ilişkin, yanlış olmanın ötesinde, bilinçli çarpıtmalara ve yanıltıcı görüşlere de kısaca değineceğim.

Bazı arkadaşlar, Prens Sabahattin’i yanlış tanıttığımı, onun “aşırı reaksiyoner”liğine ve “Monarşist”liğine değinmemeyi tercih ettiğimi belirtmişler. Bazı yazarların, Prens Sabahattin’in “Monarşist” olduğunu net bir şekilde ortaya koyduğunu söylemişler.

Düşünce insanlarını dönemlerin hâkim kültüründen ve düşünce dünyasından kopuk ele almak yanıltıcı olur. Dolayısıyla, bu hâkim kültür ve düşünce dünyası ister istemez o atmosfer içinde yaşayan düşünce insanlarını şu ya da bu ölçüde etkiler. Prens Sabahattin de Osmanlı Monarşisi ortamında yaşadığına, hatta Abdülhamit’le akrabalık bağlarına sahip olduğuna göre, elbette o ortamdan bazı etkiler taşıyacaktır.

Fakat Prens Sabahattin’i belirleyen bu değildir. Tam tersine, onu belirleyen, anti-monarşist fikirlerdir. Batının özgürlükçü ve liberal fikirlerinden etkilendiğini ve Monarşik merkeziyetçiliğe karşı ademi merkeziyetçiliğinin de buradan kaynaklandığını söylemek daha doğrudur. O günün koşullarında, Monarşiye karşı Meşrutiyetçi görüşleri savunduğu da açıktır. Daha sonra, Meşrutiyetçi ama aynı zamanda merkeziyetçi İttihat ve Terakki’nin despotizmi ile çatışmaya girmesi de özgürlükçü ve ademi merkeziyetçi tutumunun sonucudur.

Bir arkadaş, biraz da muğlak bir şekilde, Prens Sabahattin’in 31 Mart vakası sırasında “dinsel gerici” desteklediğini ileri sürmüştü. Prens Sabahattin’in böyle bir suçlamayla o zamanki İttihat ve Terakki iktidarı tarafından bir süre hapiste tutulduğu doğrudur ama böyle bir iddiayı İttihatçılar bile kanıtlayamamış ve Prens Sabahattin’i serbest bırakmak zorunda kalmışlardır. Ne yazık ki, yüz yıldan fazla zaman önceki küflenmiş siyasi davalar ve suçlamalar, bugün bile ideolojik nedenlerle ileri sürülebilmektedir.

Bakunin ve anarşizm ile ilgili itiraz ve eleştiriler konusunda da birkaç şey söylemek istiyorum.

Bazı arkadaşlar, Bakunin’in “özgür komünler federasyonu”yla İsviçre’nin kantonal idaresi arasında ne alaka var diye sormuşlar.

Yukarda Prens Sabahattin ile ilgili olarak söylediğimi burada tekrarlamak zorundayım. Fikirler gökten vahiy yoluyla gelmezler. Düşünce insanları, mutlaka yaşadıkları dönemin düşünsel ortamının ve deneyimlerinin, yönetsel yapılarının, atmosferinin izlerini taşırlar.

Bakunin bir Rus’tu ve dolayısıyla merkeziyetçi Çarlık despotizminin acısını çekmiş bir insandı. Nihayetinde, mutlak özgürlükçü anarşist fikirlere varmasında, Rus çarlığına karşı mücadelesinin olduğu kadar, ömrünün çoğunu geçirdiği, kantonal (özerk) bir yönetim tarzına sahip İsviçre’nin etkisini bulmak mümkündür. Bakunin’in, “özerk kantonal” yönetimden etkilendiği ama bununla yetinmeyip, bu özerkliği “özgür komün”lerin federasyonu olarak oldukça ileri bir düzeye taşıdığı açıktır. Dolayısıyla İsviçre’nin “özerk kantonları”yla Bakunin’in “özgür komünleri” arasında bir bağ bulunduğunu düşünmek hiç de olmayacak şey değildir. Elbette devlete kökten karşı olan Bakunin, “özerk kantonal” bir yönetimle yetinemezdi. Onu, özgür komünler federasyonu noktasına doğru geliştirmesi sadece var olanla yetinmeyen özgürlükçü ruhunun ürünüdür.

Benzer bir şekilde, bazı arkadaşlar, “ademi merkeziyetçilik” denerek yine de belli bir otorite tanınmış olmuyor mu diye soruyorlar. Eğer salt ademi merkeziyetçilikle yetinseydik haklı olabilirdik. Ama ademi merkeziyet, özgürlük yolundaki adımların sadece en önemlilerinden biridir. Devleti tamamen gereksiz hale getirecek özgürlükçü gelişmelerle birlikte düşünülmelidir ademi merkeziyetçilik. Amerikalı düşünür David Thoreau, “en iyi devlet, en az yöneten devlettir” derken, ademi merkeziyetçiliğin varacağı noktayı işaret etmiştir. Thoreau’nun bu sözüne daha sonra “hiç yönetmeyen devlettir” eki yapılmıştır ki, bu da devletsiz bir özyönetim toplumuna işaret eder.

Kaldı ki, böyle adımlar atılamasa bile, şahsen ben bir anarşist olarak böyle bir adımdan memnun olurum. Bu da az şey değildir. Bence anarşistler, özgürlük yolundaki bir gıdımlık bir gelişmeden bile mutlu olur ve desteklerler. Örneğin, bugünkü despotik, soyguncu iktidarın son bulmasına burun kıvıran bir tutum hiç de anarşistçe bir tavır olmaz.

Böylesine burnundan kıl aldırmayan tutumlarla, örneğin Bakunin arasında çok büyük bir uzaklık vardır. E. H. Carr'ın *Mihail Bakunin* (çev: G. Zileli, 2006, Versus; Çev: Pelin Sıral, İletişim, 2009) biyografisi okunduğu zaman, onun, salt özgürlük mücadelesine destek toplamak için, bir din adamını ziyarete giderken, evin merdivenlerinde dinsel ilahiler okumak da dahil, özgürlük için en ufak bir olanağı dahi (hatta biraz da fırsatçı ve gülünesi bir tarzda) değerlendiren tutumuna ilişkin çok sayıda örnek çıkar karşımıza.

Bir arkadaş, “anarşizm, otorite tanımazlık değil midir?” diye sormuş. Anarşistler her türlü otoriteye karşı değildir. Otoritenin tahakkümüne karşıdırlar. Örneğin, otoritesini otoriteryanizm yönünde kullanmadıkça, teorik fizikçi Albert Einstein'ın bu alandaki otoritesine neden karşı olalım ki? Otoriteyi sorgulamak ve eleştirmek başkadır, tanımamak, bütünüyle reddetmek başka. Anarşizmi, önüne gelen her şeye tekme atan hırçın ve mızıkçı bir çocuk durumuna düşürür böylesi yaklaşımlar.

Son olarak, iyi niyetli yanlış fikirlerin ötesinde, bilinçli bir çarpıtma ve yanıltmacaya da değineyim: Gerekli örgütlü insan gücüne, araç ve teçhizata sahip ordu deprem alanlarına neden sevk edilmedi, sevk edildiği kadarıyla da, bu sevk neden bu kadar cılız kaldı?

Gerek iktidar çevreleri, gerekse ulusal önyargılara sahip çevreler, bunun “milli sınırların” korunması kaygısından kaynaklandığını ileri sürdüler, biraz düşük volümlü de olsa.

Bu, yanlış bir fikir olmanın ötesinde bilinçli bir çarpıtmadır.”Milli sınırların” korunması gibi gülünç bir gerekçeye hiç girmeden belirtiyim ki, iktidarın bu konuda son derece sakınlı davranmasının tek nedeni vardır, o da, önce Ergenekon ve Balyoz davalarıyla, sonra da 15 Temmuz darbesiyle başı kopartılmış ve itibarı en alt düzeye indirilerek AKP iktidarının denetimi altına sokulmuş olan ordunun, büyük örgütlü insan gücüyle araç ve teçhizatıyla depremin sonuçlarına müdahalede önemli bir başarı kazanıp “kahraman” ve “kurtarıcı” konumuna geçmesi ihtimalidir. AKP iktidarı, tam orduyu kendine tamamen tabi kılmışken, ordunun deprem bölgelerinde fiilen müdahale edip, gerek kurtarma çalışmalarında, gerekse halkın barınma ve beslenme ihtiyaçlarının karşılanmasında yer alarak halk nezdinde itibar kazanmasını istemedi, ordunun müdahalesinin, zaten felç olmuş AFAD gibi kendi organlarını fazlasıyla gölgede bırakacağını düşündü.

Anarşist Kütüphane

Gün Zileli
Yanlış Bilgiler, Algılar ve Yanıltmacalar!
05.03.2023

08.03.2023 tarihinde şuradan alındı: gunzileli.net

tr.anarchistlibraries.net